

Szentmártoni Mihály SJ

Igaz-e, hogy a betegség Isten büntetése?

A gyógyító jézus nyomában

A vallási gyógyulás valóságára a *karizmatikus mozgalom* hívta fel ismét figyelmünket. A Szentlélek rendkívüli adományai között jelentős helyet foglal el a gyógyítás adománya. Ennek az első tekintetre nagyszerű adománynak vallásos jelentőségét megkapó közvetlenséggel és józansággal megírta napjaink egyik legismertebb katolikus karizmatikus gyógyítója, a kanadai Emiliano Tardif szerzetes pap. Két könyve már magyarul is megjelent: „Jézus a Messiás” és „Jézus él”, mindkettő az Emmausz Katolikus Karizmatikus Közösség kiadásában. Vizsgáljuk meg most ezt a jelenséget az érem másik oldaláról is, vagyis az orvostudomány és különösen a lélektan szempontjából. Elővételezhetjük azt a megnyugtató következtetést, hogy a kettő között nincs tulajdonképpen ellentét, hanem szépen kiegészítik egymást.

1. GYÓGYÍTÓ VALLÁS?

Kevés más dolog érdekli annyira a modern embert, mint az egészsége. Nemcsak sokat beszélünk róla, hanem rengeteg erőt és időt szentelünk neki. A társadalmi költségvetés oroslánrésze, a fegyverkezési befektetések után, az egészségügyre megy. Ma, amikor a lelki világ beszűkült, az emberek oly szívósan küzdenek testi egészségükért, mintha csak az örökkévalóságot készítenék elő vele. Az itt-maradás rögeszmévé vált; mindenki vágya az, hogy sokáig éljen, és pedig jó egészségben. Kocogunk és diétázunk, tornászunk és akupunktúrával kínozzuk magunkat, csakhogy bebiztosítsuk egészségünket. A rengeteg pénzt és erőt tulajdonképpen nem is a gyógyulásra fordítjuk, hanem a betegség megelőzésére. Az orvosokat nem a betegek látogatják, hanem az idősek és az egészségesek. Eközben eszünkbe sem jut, hogy az egészséghez a vallásnak is bármi köze. Pedig évezredek óta ez magától értetődő dolog volt. Az emberek hittek abban, hogy bizonyos személyek mély hatást gyakorolhatnak azokra a körülményekre, amelyek a betegséget előidéznek. Ez a meggyőződés világosan jelen van Jézus tanításában, valamint a korai egyház gyakorlatában is.

Az igazán vallásos ember mindig is hitt Isten tevékeny jelenlétében, életében. Minden szükségében Istenhez imádkozott, de különösen betegségében, bízva abban, hogy Isten képes őt meggyógyítani, közvetve vagy közvetlenül. A keresztény ember ugyanezt hiszi azzal a különbséggel, hogy hite Jézus Krisztusra irányul. Annál is inkább, mert Isten rajta keresztül nyilvánította ki gyógyító hatalmát. Ez a hit ma sem halt ki a hívő emberből. De amikor vallási (lelki) gyógyulásról van szó, valahogy elbizonytalanodunk. Elméleti síkon elfogadjuk, hogy Isten csodát is tehet, de gyakorlati szinten kételkedünk benne. A gyógyítás nem a vallásra tartozik, hanem az orvostudományra, valljuk mindaddig, amíg egészségesek vagyunk. De ha lesújt bennünket a betegség, akkor nemcsak Istenhez fohászkodunk gyógyulásért, hanem képesek vagyunk még kuruzsláshoz is fordulni.

Bár napjainkban majdnem a primitivizmussal határos, ha valaki újra felveti a vallási gyógyulás kérdését, a problémát tulajdonképpen sohasem oldottuk meg kielégítő módon. Ennek okát nem csak az orvostudományok fejlődésében kell keresnünk, hanem inkább a teológia irányváltásában, miszerint csodás isteni beavatkozásra ma már nincs szükségünk. Egyre több jel figyelmeztet azonban bennünket arra, hogy a kérdés fölött nem lehet egyszerűen napirendre térni. Vallási vonatkozásban már a múlt század végén jelentkeztek a különféle karizmatikus mozgalmak, előbb a protestáns pünkösdisták között, később katolikus körökben is, amelyek hirdették és gyakorolták az imával és kézrátétellel történő gyógyítást. Vagy fanatikusoknak minősítették őket, vagy kétségbe vonták a gyógyulások hitelességét. De

ne felejtjük el a sok kegyhelyet sem, ahová az emberek megszakítás nélkül azért zarándokoltak, hogy egyéb kegyelmek mellett gyógyulást esdekeljenek ki maguk vagy mások számára. Kimagasló példa rá Lourdes.

Ehhez hozzáadandó az a tény, hogy századunkban szinte kirobbant a pszichikai gyógyítás gyakorlata, kezdve a pszichoanalízistől egészen a kognitív pszichoterápiáig. A lélekbúvárok felfedezték, hogy sok neurotikus megbetegedést egyszerűen úgy is lehet gyógyítani, hogy elbeszélgetnek az illetővel. Ilyen neurotikus állapotban azonban nemcsak az ember pszichéje beteg, hanem egész szervezete szenved. Ezért a visszanyert érzelmi harmónia nemritkán testi bajoktól is képes megszabadítani.

A harmadik terület, amely ismételten felhívja figyelmünket a lelki gyógyítás szerepére, pontosan az orvostudomány. Az orvosok rájöttek arra, hogy az embert nem lehet „darabokban” gyógyítani, hanem mint egységes egészet kell kezelni. Továbbá világos, hogy sok testi betegségnek pszichikai kiváltó oka is van, tehát a személy lelki beállítottsága roppant fontos körülmény a gyógyulás folyamatában is. Az embert tehát nem lehet úgy gyógyítani, hogy ne vennénk figyelembe társadalmi, érzelmi állapotát, valamint vallási felfogását.

A vallási gyógyulás problémája azonban, pontosabban annak visszautasítása nem annyira orvosok, mint inkább sok hívő és pap magatartásában keresendő: nem tudnak ugyanis mit kezdeni a vallási gyógyítással. Úgy hiszik, a teológiának, az igehirdetésnek, a lelki életnek egészen más szerepe van az ember életében, semmint a testi bajok gyógyítása. Jézus gyógyító tevékenységét illetően a teológusok között is két ellentétes nézet ütközik. Egyes karizmatikus mozgalmak kapcsán ma ismét növekszik az érdeklődés teológusok körében is a vallás gyógyító szerepe iránt.

Azt hirdetik, hogy Jézus ma is folytatja gyógyító tevékenységét, akárcsak földi életében. Másrészt sok hívő és pap egyenesen ellenséges magatartással viseltetik az ilyen jelenségek iránt olyannyira, hogy még a Jézus gyógyításairól szóló evangéliumi leírásokat is mítoszok világába sorolják. Hogyan osztódott meg ennyire a teológia egy ilyen fontos kérdésben, mint amilyen Jézus gyógyító szolgálata? Melyik nézet áll közelebb egy általános emberképhez?

Ezekre a kérdésekre próbálunk választ keresni a most induló sorozatunkban. Régi jól bevált skolasztikus módszer szerint először felsorakoztatjuk a lelki gyógyítás *ellen* szóló érveket, nehézségeket, majd megvizsgáljuk az Ószövetség és egyéb régi források gyógyítására vonatkozó eszméit. Ezek után elemezzük Jézus gyógyításait, rámutatva arra, hogy mennyire eltér gyógyítási gyakorlata az akkori kultúrvilágtól, zsidó hagyománytól, valamint hogy milyen gyökeres újdonságot jelentett ez vallásos szempontból. Ez elvezet majd bennünket a pszichológiához, amely a tudattalan tényezők szerepéről tud sokmindent elmondani. Végül, mindegy bezárva a kört, ismét a teológiához fordulunk, hogy megnézzük, talál-e ezek után helyet a vallási gyógyításnak? Az egésznek az iróniája az, hogy tulajdonképpen újra meg kell találnunk a lélek helyét és szerepét a vallásban, amelyből, furcsa oknál fogva, szinte kiszorult, annak ellenére, hogy elsődleges küldetésének éppen a lélek gondozását tartja.

Eszmefuttatásaink alapanyagát az amerikai Morton T. Kelsey teológus és pszichológus „Healing and Christianity” (Gyógyítás és kereszténység) könyvéből merítjük, hozzáadva azonban újabb adatokat, különösképpen Francis MacNutt domonkos pap „Il carisma delle guarigioni” (A gyógyítások karizmája) című könyvének alapján. Sorozatunkat abban a tudatban indítjuk, hogy a betegség és szenvedés mélységes titok, akárcsak a rossz misztériuma, amelyet nem tudunk megoldani pusztán ésszerű magyarázatokkal. ez alázatra figyelmeztet bennünket. De mivel mindannyiunkat érintő valóságról van szó, szükségünk van arra, hogy időnként szembenézzünk a betegség titkával és felülvizsgáljuk saját állásfoglalásukat vele szemben.

2. AZ ORVOSTUDOMÁNY GYÓGYÍT, A VALLÁS ÜDVÖZÍT

A legtöbb keresztény egyház ma azt vallja, hogy nem rá tartozik a betegek gyógyítása. A vallásnak, gondolja sok hívő (hogy a nem hívőkről ne is beszéljünk), nincs köze a testi betegséghez, ill. egészséghez. Ez az orvostudomány területe. A katolikus egyházban az évszázadok folyamán a betegek kenete az utolsó kenetté vált és célja az lett, hogy az embert megmentse a másik, túlvilági, örök életre. Igaz ugyan, hogy az egyházban egyes szerzetesi közösségek kórházakat építenek, ápolják a betegeket, de ezek semmiben sem különböznek egyéb hasonló intézményektől, ill. a betegápolás semmiben sem tér el a hivatalos formáktól. Abban a meggyőződésben élünk, hogy a kereszténységnek nincs sok mondanivalója a betegségek, ill. a gyógyítás terén.

Négy érvet lehet felhozni e mellett a nézet mellett. Először: a materialista orvostudomány szerint a testet csakis orvosi vagy fizikai eszközökkel lehet kezelni, minden vallási beavatkozás fölösleges. Másodsor: még mindig igen erős az a meggyőződés sok hívő lelkében, hogy a betegség Isten jogos büntetése, vagy legalábbis az ősbűn elkerülhetetlen következménye, ezért balgaság lenne ellene harcolni; a helyes magatartás a betegséggel szemben az, hogy türelmesen elfogadjuk Isten kezéből. Harmadszor: az evangéliumi gyógyulások sokan csak úgy értelmezik, mint különleges isteni kiváltságot azzal a pontos meghatározott céllal, hogy hitelesítsék Jézus messiási tekintélyét, ill. az ősegyházban azért voltak szükségesek, hogy hitelt adjanak az apostolok igehirdetésének. Negyedszer: az a racionalista szentírásmagyarázati irányzat, amely szerint a csoda mint olyan tulajdonképpen nem létezik, mert azt jelentené, hogy Isten beleavatkozik a saját művébe.

Az ortodox materialista orvosi modell szerint a betegségeket éppúgy le lehet küzdeni, mint minden más anyagi jellegű problémát. Különösen nagy volt az ilyenemű lelkesedés a századfordulón, amikor úgy tűnt, egyik betegséget a másik után sikerül majd gyógyítani. Mindennek a háttere az a meggyőződés volt, hogy mivel a szervezet, ill. az egyes szervek reagálnak az orvosi kezelésre, elegendő azok működésének pontos ismerete, hogy sikeresen tudjunk gyógyítani. A beteg nem más, mint bonyolult szerkezet, amely esetleg rosszul működik, de az ügyes mesterember képes azt ismét rendbehozni. Az emberek többsége, beleértve a papokat is, elfogadta ezt a világnézetet. Ha netán kritikus szó jelentkezik, akkor az inkább maguktól az orvosoktól, mintsem a papoktól jön. Egy angol orvos, Dr. F. G. Crookshank gúnyolódva írja: „El tudom képzelni, hogy nemsokára egy megrögzött materialista orvos az érzelmi sírást is betegségnek kiáltja ki, új nevet talál rá, pl. paroxizmális lakrimációnak hívja, és síró betegének tablettákat ír elő, diétát rendel el, ha pedig mindez nem segítene, sebészeti beavatkozással eltávolítja a könnyzakacsókat.”

Az utóbbi harminc év folyamán azonban ezt az orvosi nézetet módosítani kellett. A pszichiátria előrenyomulásával az orvostudománynak új szempontokat is figyelembe kellett vennie a betegségek okára vonatkozóan. Egyre több orvos fontolgatja annak komoly lehetőségét, hogy az egészség nemcsak a szervi jóléttől függ, hanem emocionális és lelki állapotoktól is.

Sok teológus és hívő ma nagyrészt a materialista orvostudomány álláspontjában osztozik. A középkortól kezdve napjainkig állandóan növekedett a túlvilág és az evilág, a lelki és testi élet között tátongó űr. Eljutottunk addig a pontig, hogy sokan úgy hiszik: a vallás szerepe csak halhatatlan lélek gondozása, a többi nem rá tartozik. De mit kezdjünk akkor az evangéliumi gyógyulásokkal? A modern gondolkodók, köztük szép számban teológusok, ezekre is találtak racionalista magyarázatot. Egyesek úgy vélik, az evangelisták tévesen jelölik meg az ott említett betegségeket, mások szerint ezek később beiktatott leírások, ismét mások szerint allegorikus példázatok, lelki jelentésük van, nem pedig valódi gyógyulások.

A kiváltságos idők elmélete szerint Isten a csodás gyógyulásokat és egyéb rendkívüli jeleket csak egy rövid időre, és pontosan meghatározott céllal engedte meg, nevezetesen azért, hogy igazolja Jézus messiási istenfiúi mivoltát. Nem kétséges, véli ez a nézet, hogy Jézus tényleg gyógyított, csodákat tett, halottakat támasztott fel és ő maga is feltámadt a halálból; az sem tagadható, hogy később az apostolok is gyógyítottak betegeket, de erre csak akkor volt szükség, azokban az első időkben, hogy megizmosodjon a fiatal egyház, hogy hitelt kapjon a pogányok között. Amikor ez bekövetkezett, Isten visszavonta a csodás gyógyulásokat és egyéb jelek kiváltságát.

Harmadszor, egy bizonyos egzisztencialista (demitologizáló) filozófia, amely nagy visszhangra talált a teológiában is, nem látja helyét a vallásos gyógyulásnak, mert úgy véli, ez fölösleges isteni beavatkozás lenne a természeti törvénybe, ill. az ember természetébe. Isten ugyan megteremtette az embert és a természeti törvényeket, de önmagának mondana ellen, ha ismételen beavatkozna saját alkotásába, mert ez azt jelentené, hogy valamit nem jól csinált, amit most helyre kell igazítani. Rudolf Bultmann, aki ennek a nézetnek a legrangosabb képviselője, az evangéliumi gyógyulásokat és csodákat a mitológia világába utalta. Szerinte az evangelisták nem valóban megtörtént esetekről számolnak be, hanem hitük ihlette történetek által akarnak hitigazságokat elmondani. Ugyanez érvényes Jézus feltámadására is: a feltámadt Krisztus nem azonos a történelmi Jézussal.

Mindennek sajnálatos következménye, hogy a vallás elveszítette közvetlen emberformáló erejét. Ellaposodott a hitélmény, az egyház önazonosságát inkább szociális és sok esetben politikai szerepében találja meg. Elhomályosult a személyes Istennel való személyes találkozás nagyszerűsége és izgalmas élménye. Természetesen ilyen beállításban a vallás gyógyító hatása nem jön számításba. Csakhogy a hívő ember ösztöne ebbe sohasem tudott belenyugodni: ismételen gyógyulásért esdekelnek a betegek, a szenteknek csodás gyógyító hatalmat tulajdonítanak. És ma egészen új formában és váratlan lendülettel újra a vallási gyógyulásra fordította tekintetünket a karizmatikus mozgalom. Tények ellen hadakozni hiábavaló dolog, ezért inkább próbáljunk elgondolkozni a dolgok jelentéséről. Ehhez persze fel kell adnunk materialista és kételkedő világnézetünket, és alázatosan meg kell hajolnunk Isten jelenlétének, emberszeretetének titka előtt.

A vallási gyógyulás teológiai alapjait követlen egyszerűséggel vázolja Emilio Tardif atya „Jézus él!” című könyvében. Isten megváltó működése két formában nyilvánul meg: cselekedetek és szavak által. Szent Lukács csodálatosan foglalja egységbe Jézus tevékenységét, amikor a következőképpen szól: „Előző könyvemben, kedves Teofil, elbeszéltem, mi mindent tett és tanított Jézus” (Csel 1,1)

A II. vatikáni zsinat megfogalmazza ugyanannak az éremnek két oldalát, amikor azt erősíti meg számunkra, hogy a „kinyilatkoztatás eseményekben és hozzájuk bensőleg kapcsolódó szavakban bontakozik ki: Istennek az üdvösség történetében művelt cselekedetei kinyilvánítják és megerősítik a tanítást és a szavakkal kifejezett valóságokat. A szavak viszont a tetteket hirdetik, és a bennük rejlő misztériumot világítják meg. (Dei Verbum, 2.) Végezetül azt a következtetést vonja le a zsinat, hogy „Istenről és az ember üdvösségéről kinyilatkoztatott igazság Krisztusban ragyog föl. Ő az egész kinyilatkoztatás közvetítője.” Azt is megerősíti, hogy fontos a lelki és fizikai gyógyulás. Mások arra gondolnak, hogy az egyes gyógyulások véletlenek, és hogy a gyógyítás karizmája nem lényeges, mert felette ott kell állnia a szeretetnek. Én a magam részéről azt hiszem, - vallja Tardif atya- hogy ez a „lényeg-lényegtelen” különbségtétel nem szerepel az Újszövetségben. Ahelyett, hogy ilyen megkülönböztetéseket tennénk, fel kell vetnünk magunknak a kérdést: Isten meg akarja-e gyógyítani gyermekeit? (Tardif, Jézus él, 52)

3. JÉZUS GYÓGYÍTÓ TEVÉKENYSÉGE

Jézus nagyon sok beteget meggyógyított. Az evangéliumok 41 gyógyulásról számolnak be részletesen. De ne tévesszen meg bennünket az evangéliumi felsorolás. Ezek valószínűleg a legdrámaibb esetek. Több helyen ugyanis azt olvassuk, hogy egész nap gyógyított, hogy sok beteget meggyógyított, hogy tömegesen tódultak ki hozzá a mindenféle betegségben szenvedők. Az egész evangélium valójában Jézus irgalmas cselekedeteinek véget nem érő láncolata, aki állandóan gyógyítja a betegeket. Teljesen fölösleges lenne sorolni a bibliai idézeteket, ismételten elmondani az evangéliumi gyógyulásokat. Fontos azonban azt hangsúlyoznunk, hogy a gyógyítás Jézus nyilvános életében nem csupán mellékjelenség, hanem messiási küldetésének szerves része. Jézus maga így mutatkozott be: „Az Úr Lelke rajtam, ő kent fel engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, ő küldött engem, hogy meggyógyítsam a megtört szívűeket, szabadulást hirdessek a raboknak, és a vakoknak megvilágosodást, hogy szabadulást vigyek az elnyomottaknak, hirdessem az Úr kegyelmének az esztendejét” (Lk4,18-19).

Itt világosan láthatjuk: Jézus küldetése az, hogy meggyógyítsa az embert fizikailag és lelkileg is, megszabadítsa minden kötöttség alól, amely rabszolgává süllyeszti. Különösen a bűn kötelékei alól kívánja felszabadítani. A hangsúly az emberen van, nem csak a testén vagy csak a lelkén! Jézus az egész embert tartja szem előtt. E gyógyító tevékenység mögött tehát jellegzetes emberkép húzódik meg.

Mindannyiunknak van valami elképzelése arról, mi az ember és miképpen cselekszik, viselkedik. Ezt nevezzük emberképnek. Ez teszi lehetővé a közösségi életet, mert a másik ember viselkedése így kiszámíthatóvá válik. Jézus sohasem fejezte ki szóban, milyen pszichológia vezette cselekedeteiben, de tevékenységéből, különösen is gyógyításaiból kiindulva fel tudjuk térképezni valami módon emberképét. Az első tény, amire felfigyelhetünk az, hogy mennyire eltért Jézus emberképe korának elképzelésétől. A zsidó és római-görög hagyomány az embert viszonylag egyszerűnek és könnyen érthetőnek tekintette. Az alapvető képlet az volt, hogy az emberben csupán egy középpont van, és pedig tudatos énjé, tehát képes uralni önmagát, felelős döntéseiért és tetteiért. Ha tudja, mi a helyes, ezt képes is megtenni. Ha viszont nem teszi meg, akkor felelősség terheli, viselnie kell a következményeket.

Ez a leegyszerűsített, fekete-fehér emberkép mind a mai napig alapját képezi az ún. jogi társadalmi rendszernek. Aki vét a társadalmi rend ellen, azt ugyanez a társadalom megbünteti, börtönbe zárja, egyes esetekben kivégzi. Ha pedig örült, akkor elmeegógyintézetbe zárja. Nagy gondolkodók tekintélye alapozza meg ezt a nyugati kultúrában majdnem napjainkig uralkodó emberképet: Szokratész, Plátón, Arisztotelész, Aquinói Szent Tamás, hogy csak a legismertebbeket említsük.

Ezzel szemben Jézus emberképe sokkal összetettebb. Kétségtelenül, hivatkozott az ember szabadságára, majdnem kedvenc kifejezése volt a „ha akarsz”: meggyógyulni, követni, engem, a tanítványom lenni, tökéletes lenni stb. De ezen túl Jézus hitt abban is, hogy az embert befolyásolhatják „szellemi erők”, azaz nem fizikai, pszichés valóságok. Ő maga a „Lélek ösztönzésére” ment ki a pusztába, nyíltan beszélt angyalokról és gonosz szellemekről, akik beavatkozhatnak az ember életébe. Nincs rá adat, hogy Jézus igyekezett volna helyesbíteni ezt a felfogást mint pusztán népi hiedelmet, amint rendületlenül korrigálta az emberek hamis istenképét, amikor nem a szerető atyát, hanem a szigorú bírót látták benne.

Könnyelműen elhanyagoljuk ezt a tényt. Amikor a század elején megjelent a pszichoanalízis a tudattalan erők romboló hatásának felfedezésével, az emberek úgy tettek, mintha világrengető felfedezésről lett volna szó. Pedig csak az evangéliumi gyógyításokat kellett volna komolyabban venniük, hogy ugyanerre a következtetésre jussanak, ti. hogy az ember olyan erők hatásának is ki van téve, amelyek leteperhetik akarata ellenére.

Jézus összetett emberképe a legvilágosabban gyógyító tevékenységében mutatkozott meg. Ő jól tudta, hogy „mi lakozik az emberben”. Azt is tudta tehát, mi minden lehet egy testi, lelki vagy pszichikai betegség okozója. Sehol sem olvassuk az evangéliumokban, hogy Jézus előbb kifaggatta volna a beteget, mit is tett, mivel idézte elő mostani állapotát. Ő egyenesen cselekedett, nem szabott ki erkölcsi feltételeket, amint azt megfigyelhetjük a pogány emberek, a kánaáni asszony kislányának meggyógyításakor (Mt15,22-28). Ezzel azt hirdette, hogy a beteg embert nem kell elítélni, vagy megbüntetni, mert ez csak még több keserőséghez vezet. Csak kétszer tesz említést bűnről a betegséggel kapcsolatban. Az egyik eset a béna meggyógyítása volt (Mt9,2), akinek előbb megbocsátotta bűneit, és csak azután állította talpra. A másik a betesz dai fürdő bénája, akit a gyógyulást követően figyelmeztet, hogy többé ne vétkezzen, nehogy valami még súlyosabb dolog történjen vele. (Jn5,14). Jézus nézete szerint a beteg ugyanis olyan szellemi erőnek van kiszolgáltatva, amelyekkel saját erejéből nem képes megbirkózni. Segítségre van szüksége, és Jézus ezt nyújtja neki.

Jézus messiási küldetését két lényeges mozzanatra lehet visszavezetni. Először is azért jött, hogy új életet adjon nekünk, amely új viszonyulásokon alapszik és amelynek az alaptörvénye a szeretet. Másodszor, arra is világosan rámutatott, hogy ennek a szereteten alapuló új életnek sok akadály állhat az útjába, beleértve mindenfajta testi és lelki betegséget. Ezekről is meg akar szabadítani bennünket. Mármost megjegyezzük, hogy Jézus a testi betegséget sohasem nevezte Isten különleges áldása jelének. Ellenkezőleg, ő a betegségben akadályt látott, béklyót, amitől meg kell szabadítani az embert, hogy megláthassa Isten szeretetének jeleit.

Ha figyelmesen olvassuk az evangéliumokat, akkor felfigyelhetünk arra, hogy Jézus nagyon sokfajta betegséget gyógyított. Természetesen, a betegségek nevei különböznek a mai orvosi elnevezésektől, de nagyon sok körülmény és adat annyira pontos képet nyújt, hogy könnyedén felismerhetjük bennük a mai betegségeket.

A leggyakoribb bajok, amelyeket Jézus gyógyított, a mai elnevezések szerint valószínűleg a lelki betegségek közé sorolhatók. Ezek gyakran úgy vannak feltüntetve, mint (ördögtől való) megszállottság. Egy alkalommal epilepsziától szabadított meg. Néhányan leprában szenvedtek. Több esetben sántákat, bénákat és egyéb testi fogyatékkal sújtottakat gyógyított. Fontos felfigyelnünk ezeknek a gyógyításoknak a jelentőségére egy olyan társadalomban, ahol nem volt betegbiztosítás, tehát ezek az emberek képtelenek voltak az önálló megélhetésre.

Két esetben lázas betegségből gyógyított ki embereket. Az egyik Péter anyósa, aki azonnal munkába állt, hogy felszolgáljon a váratlan vendégeknek. A másik a királyi tisztviselő fia. A szolgák pontosan emlékeznek az órára, amikor a fiút elhagyta a láz.

A római, ill. zsidó világ másik nagy átka a vakság volt, mint minden olyan kultúrában, ahová nem érkezett el az orvostudomány segítsége. Emlékezhetünk a vakon születettre, akinek esetét János evangélista egy egész fejezeten keresztül ismerteti (Jn9). Aztán ott van a vak Bartimeusz, a jerikói vak, és még sokan mások. Egy esetben sorvadtságot gyógyított meg, egyszer pedig nyílt sebet, mármint Malkus levágott fülét.

Ezek mellett a részletesen leírt egyedi esetek mellett még tizenkilenc helyen olvashatjuk az evangéliumban, hogy Jézus sokakat gyógyított anélkül, hogy megtudnánk, milyen betegségekről van szó. Ha csoportosítani akarjuk e betegségeket, akkor a következő kategóriákba lehet őket sorolni. Jézus gyógyított szervi betegségeket, amelyeknél testi sérülés volt jelen. Gyógyított funkcionális betegségeket, amikor is valamelyik testrész nem működött. Végül gyógyított elmebetegségeket és egyéb pszichikai zavarokat.

Érdekes felfigyelni viszont arra is, mit nem gyógyított Jézus. Nem olvasunk sehol arról, hogy gyógyított volna fejfájást, derékfájást, gyomorbetegségeket, izomgörcsöt, jóllehet ezek a betegségek is egész biztosan ismertek voltak arrafelé. A magyarázatot talán pontosan abban

kell keresnünk, hogy ezek a bajok könnyen gyógyíthatók szuggesztióval is. Valószínűleg azonban ilyenek is voltak azok között, akiket csak többszámú említ az evangélista.

4. JÉZUS GYÓGYÍTÁSI MÓDSZERE

Jézus sokféle módon gyógyított. Hivatkozott a gyógyítást kereső hitére, megérintette a beteget, parancsolt, nyállal vagy sárral kente meg a beteg testrészét.

Mit tanulhatunk ezekből a különféle módszerekből, amelyeket Jézus alkalmazott? Hogy megértsük a gyógyulással kapcsolatos jelentőségüket, a mai gyógyítási módszerekkel hozhatjuk azokat párhuzamba. Mindenekelőtt a mai orvostudomány alkalmaz tisztán orvosi, azaz fizikai gyógyítást. Ezt korunk orvostudománya szinte a művészet fokára fejlesztette. Ide tartoznak a különféle orvosságok, vegyszerek elősegítik a szervezet felépülését, eltávolítják vagy semlegesítik a szervezetet támadó kórokozókat. Jóllehet ezek a beavatkozások arra irányulnak, hogy közvetlen változást idézzenek elő a szervezetben, alapvető hatásuk mégis abban van, hogy mozgósítják és felerősítik a szervezet öngyógyító képességét.

A gyógyítás másik módszere a pszichológiai beavatkozás, szuggesztió vagy pszichoterápia által. A szuggesztió minden gyógyuláskor igen fontos szerepet játszik. A betegnek szinte vakon kell hinnie a gyógykezelés hatásosságában, az orvos betegétől teljes bizalmat vár el. Ennek hatása ugyanaz, mint az imént említett gyógykezelés: ébren tartani és fokozni a szervezet öngyógyítási erőfeszítését.

Harmadszor létezik vallási gyógyítás is, amit nevezhetünk átvitt értelemben „szentségi” gyógyításnak és amely a személy tudatos Istenhez való viszonya következményeként jelentkezik.

Visszatérve Jézus gyógyítási módszerére, azt kell mondanunk, hogy tulajdonképpen nem használt orvosi módszereket. Alkalmazott nyállal, sárral, de nem mint fizikai gyógyszereket. Sokan azt szerették volna bizonyítani, hogy Jézus szuggesztióval gyógyított. Kétségtelenül személyiségének olyan varázsa volt, amelynek senki sem tudott ellenállni, de nem alkalmazott sem hipnózist, sem pszichoterápiát. Ez mindkettő hosszantartó folyamat, Jézus találkozásai az emberekkel viszont rövidek voltak, gyógyításai egy-egy pillanat alatt történtek. Az egyetlen lehetőség, ahol esetleg pszichoterápiát alkalmazott volna, az apostolok voltak, akikkel majdnem három éven keresztül együtt élt. Ez esetben el tudunk képzelni valamiféle csoportdinamikai folyamatokat ezen belül. De ez nem mondható más gyógyításokra, hiszen a legtöbb meggyógyultat nem fogadta be követői közé, hanem hazaküldte őket.

Hipnózisról és szuggesztióról beszélve, Emiliano Tardif így háritotta el egy alkalommal ezt a vádat a karizmatikus gyógyulások esetében. „ Voltak egyesek, -írja- akik magukat pszichológusoknak nevezték, és azt mondogatták nekem, hogy ezeket a gyógyulásokat a tömeghatás okozta; esetleg a kollektív hisztéria, amely természetes megnyilvánulás ilyen tömegek esetében, és ebben végeredményben semmi csodálatos nincs is. Én teljes egyszerűséggel így feleltem neki: ebben az esetben nagyfokú igazságtalanság jogtalanság rejlik magatartásukban, hogy mindezt tudva, a maguk részéről egyáltalán nem szerveztek ilyen jellegű összejöveteleket, hogy az ország valamennyi betegét meggyógyítsák.” („ Jézus él!” 28)

Jézus gyógyító módszere, úgy tűnik azért volt olyan hatásos, mert két dolgot vitt végbe a betegekben. Egyrészt felébresztette bennük azokat a lelki, szellemi, pszichikai erőket, amelyek ott szunnyadtak lelkükben arra várva, hogy valaki magatartása révén Istenre tájolja őket. Gyógyítása lényegében vallási jellegű volt. Általa Isten ereje költözött be a betegekbe, és ez gyógyította őket. Ennél többet aligha tudunk elmondani Jézus gyógyítási módszeréről.

Ezt ezért is fontos hangsúlyozni, mert ma ismét jelentkeznek új vallási mozgalmak, amelyek úgy akarnak gyógyítani, hogy okkult erőkkel igyekeznek szövetségre lépni, vagy azáltal ígérnek gyógyulást, hogy azt hirdetik: felfedezték a jólét alaptörvényét. Jézus nem személytelen erők birtokában volt, hanem a személyes Istenhez vezette el az embereket. Az ő gyógyítása nem mechanikus fizikai erők által történt, hanem *hitben történő istenélmény révén*. Mikor ez megtörtént, akkor kezdte el oktatni az embereket.

Mégis, a legfontosabb kérdés itt tulajdonképpen nem az, hogyan gyógyított Jézus, hanem *miért?* Ha figyelmesen olvassuk az evangéliumokat, néhány igen fontos dolgot találhatunk meg ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Ha ugyanis tényleg hiszünk a megtestesülésben, akkor Jézus viszonyulása a betegséghez feltárja azt is, hogyan tekint Isten a betegségre. Persze, tudatában vagyunk annak, milyen nehéz feladat kiolvasni Jézus gondolatait, de ha figyelemmel kísérjük gyógyítási tevékenységét, bizonyos igazságokra ráébredhetünk. Miért gyógyított, tehát Jézus?

Az első alapvető indítéka kétségtelenül emberszeretete volt, együttérzése a szenvedőkkel. Ez a magatartása nem lett volna hiteles, ha nem akart volna segíteni a szenvedőn. Jézus ellenségnek tekintette a betegséget, mert hiábavaló szenvedést okoz. Itt elég saját tapasztalatunkra hivatkozni, pl. mennyire fellázadunk, ha azt halljuk, hogy valakit elutasítottak a kórházból, mert képtelen volt fizetni a kezeléért. A gyógyítási készség a megtestesülés egyenes következménye, Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte; Jézus úgy szerette az embert, hogy megszabadította a bűntől és betegségtől. Gyógyítása személyének és küldetésének hitelesítése volt. Természetesen áradt belőle, egyszerűen azért, mert az volt, aki volt.

Jézus gyógyításának másik indítéka, úgy látszik, abban keresendő, hogy ellenséggé érzelte azt a valamit, ami a betegséget okozza. Komolyan ráparancsolt azokra az erőkre, amelyek fogva tartották a beteget, így nyilvános működésének kezdetén (Mk1,25), majd a geráziai megszállottaknál (Mk5,8). Amikor meggyógyította az epilepsziás fiút, ráparancsolt a süket és néma lélekre, hogy takarodjon ki a gyerekekből és soha vissza ne térjen belé (Mk 9,25-26). Amikor szombaton meggyógyította a nyomorék asszonyt, ezekkel a döbbenetes szavakkal oktatta ki a képmutató farizeusokat: „Ábrahám leányát, akit immár tizennyolc éve tart megkötve a sátán, nem kellett föloldani kötelékétől szombaton?” (Lk13,16). Figyeljük meg jól, az asszony nem volt megszállott, hanem beteg nyomorék volt, Jézus betegségét mégis sátáni erőknek tulajdonítja. Jézus a betegséget nem Isten áldásának, hanem a bűn következményének tartotta, a sátán, vagy egyéb romboló erők hatásának, olyan valóság művének, amely ellenkezik Isten Lelkével, és amely most legalább részben hatalmába kerítette a beteg embert.

5. JÉZUS ÉS A BETEGSÉG

Jézus több alkalommal is világosan tanúsította, hogy a betegségnek micsoda romboló hatása van az emberi lélekre. Ezt nagyon jól tudjuk saját tapasztalatunkból, vagy mások tragikus sorsának megfigyeléséből is. Sokkal több esetben visz kétségbe a betegség, mint az egészség. Lehet nemes és magasztos szavakkal dicsérni a türelmesen elviselt szenvedést, de egész más dolog ezt saját életünkben megtapasztalni. Nagyon nehéz meghúzni azt a választóvonalat, mikor szűnik meg egy betegség rombolóan hatni, és mikor válik áldások forrásává. Ha a betegség nem lenne önmagában negatív jelenség, Jézus nem gyógyított volna, az egyház sem építene kórházakat, a Szentlélek nem támasztana ismételten szerzetesrendeket, amelyek elsődleges küldetésüknek a betegek gyógyítását és ápolását vallják.

Nem kétséges, hogy Isten a rosszat is képes javunkra fordítani, de ez nem változtat azon a tényen, hogy sokakat a betegség tönkretesz. Vegyük csak fontolóra az

elmebetegségeket, ahol a személy énje sérült: nehéz elképzelni, hogy a beteg személyesen ebből az állapotból hogyan tudna lelkileg gazdagodni. Minden józan ember fellázad az elmebetegség láttán. Vagy azok az emberek, akik nagyok voltak betegségük ellenére, elképzelhetően még nagyobbak lehettek volna egészségesen.

A gyógyítás jó cselekedet, Jézus szavaival: olyannyira jó, mint kihúzni a gödörbe esett juhot, ökröt, szamarat (Mt12,11). Nagyobb érték, mint a szombat megünneplése. Mikor Jézus azon a felejthetetlen szombaton betért a zsinagógába, a farizeusok lesték, mit tesz majd, hiszen előre tudták, hogy nem tud ellenállni a betegek meggyógyításának. Jézus magához rendelte a félkezére béna embert, majd megkérdezte a farizeusokat, szabad-e szombaton gyógyítani. Amikor azok nem válaszoltak, Jézus meggyógyította a beteget. De jelentős Márk élesszemű megfigyelése, hogy Jézus a farizeusok keményszívűsége láttán elsomorodott, aztán haragosan végignézett rajtuk, és ezután, azaz ilyen hangulatban, ilyen érzelmi állapotban gyógyította meg az embert. Egy másik alkalommal szintén arról olvasunk, hogy Jézus haragra gerjedt a betegség láttán, ill. amikor valaki meg akarta akadályozni a gyógyulást, mint földi esetben a farizeusok. Amikor egy leprás így fogalmazta meg a kérését: „Ha akarod, megtisztíthatsz engem”, Márk evangélista leírja, hogy Jézus azonnal meggyógyította.

Mindebből tehát arra lehet következtetni, hogy az emberek gyógyítása jó és nemes dolog, aminek semmiféle rituális szabályok nem állhatják útját. Amint a gödörbe esett juhnak joga van arra, hogy éljen, így az embernek is joga van arra, hogy egészséges legyen. Azt is megfigyelhetjük, hogy erre joga van minden embernek függetlenül attól, hogy erkölcsileg jó vagy gonosz, gazdag vagy szegény. A gyógyítás önmagában érték.

Jézus azért is gyógyított, hogy bűnbánatra serkentse az embereket. Teljesen tudatában volt a bűn és betegség között fennálló viszonyoknak. Legalább két esetben világosan megmondta, hogy az adott betegség kapcsolatban áll az illető bűneivel. Az egyik a béna ember meggyógyítása (Mk2,5), akinek előbb megbocsátotta bűneit. A másik a Betesda fürdő bénája, akit utólag figyelmeztet, hogy ne vétkezzen többet, hogy rosszabbul ne járjon (Jn5,14). Milyen viszony áll fenn a bűn és a betegség között?

A régi zsidó hagyomány szerint a betegség bűn következménye, azaz Isten büntetése, amiért az ember nem engedelmeskedett akaratának. A hellenista nézet ehhez nagyon közel áll: a betegség az istenek haragjától jön, amikor az ember a nekik kijáró hatalmat akarja magához ragadni. Ez a nézet, miszerint a betegség azonos a büntetéssel, uralta a teológiai gondolkodást is, különösen a hatodik századtól egészen a tizedikig. Még ma is erősen befolyásolja a keresztény mentalitást ez a felfogás, miszerint a betegség a bűn következménye, azaz Isten büntetése, vagy legalább nevelői intése. Ezt a reformáció hagyományozta ránk. A tizenharmadik század egyházi gyakorlatában pl. a beteghez addig nem hívhattak orvost, amíg előbb meg nem gyónta bűneit a papnak. Ma ez a nézet annyiban módosult, hogy sok keresztény úgy véli, a betegség jó eszköz lehet arra, hogy az ember növekedjen hitében, jóllehet sohasem fontolják meg, mire is alapulhat ez a meggyőződés?

Jézus határozottan visszautasította azt a magyarázatot, miszerint minden betegség okozója bűn lenne. Jellegzetes példa rá az az eset, amikor az emberek tudósítják Jézust azoknak a galileaiaknak a tragikus sorsáról, akiknek Pilátus áldozat közben ontotta vérének (Lk13,-5). Természetesen az emberek kíváncsiságát mindenekelőtt az bizsergette, milyen szörnyű gonoszság miatt érte ezeket az embereket a tragikus sors. Jézus így oktatta ki őket: „Azt gondoljátok, hogy ezek a galileaiak bűnösebbek voltak a többi galileainál, hogy így jártak? Nem. De azt mondom nektek: Ha meg nem tértek, éppen úgy elvesztek mindnyájan. Vagy azt gondoljátok, hogy az a tizennyolc, akire Siloéban rádőlt a torony és megölte őket, vétkesebbek voltak a többi Jeruzsálemben élő embernél? Nem. De azt mondom nektek: Ha meg nem tértek, éppen úgy elvesztek mindnyájan.” Egy másik alkalommal Jézus ugyanezt tanította apostolainak is, nevezetesen, amikor a vakon született kigyógyítása után az érdekelte

őket, kinek a vétke következtében lett az vak. „Sem ez nem vétkezett, felelte Jézus, sem a szülei, hanem inkább Isten művének kell megnyilvánulnia rajta” (Jn9,3).

Amikor Jézus úgy látta, hogy szükség van arra, hogy vonatkozásba hozza a betegséget az ember bűnös létével, még akkor sem állította, hogy az lenne a betegség egyetlen okozója. Jézus mintha mindig a betegség végső, ill. első, alapvető okozójára gondolt volna, amely a világban uralkodó gonoszság szelleme, Isten ellensége. Nevezhetjük ezt az erőt sátánnak, gonoszléleknek, démonnak, komplexusnak; az evangélium nem elemzi ezek mibenlétét. Jézus sem fejtett ki semmiféle démonológiát, ördögtant. De, hogy romboló erők vannak a világban, amelyek akarunk ellenére is letepernek bennünket, ezt jól tudjuk a következményekből, pontosan a betegségekből.

6. BŰN ÉS BETEGSÉG

Jézus gyógyító szolgálata tehát végérvényesen tévessé nyilvánította azt a nézetet, miszerint Isten büntetésként bocsátja ránk a betegséget. Ő nem kérdezte, hogy jó volt-e az illető beteg vagy nem, megérdemli-e, hogy meggyógyuljon vagy sem, megbánta-e bűneit vagy nem mielőtt meggyógyította volna. Viszont nem volt közömbös azzal szemben, hogy mit tett az ember miután meggyógyult, megszabadult kötelékeiből. A kigyógyítottakat igenis figyelmeztette, hogy ne vétkezzenek többé, hogy adjanak hálát Istennek, felrótta a kilenc leprásnak, hogy nem térnek vissza megköszönni a velük tett jóságot az egy idegen kivételével. Jézus úgy szerette az embereket, amilyenek voltak és segíteni akart mindenkin, hogy kiszabaduljon nyomorából, legyen az a szegénység, a betegség vagy a bűn béklyója, szolgálása. Ha a betegséget bűn okozta, Jézus logikája az volt, hogy miután az ember meggyógyult, képes lesz felismerni állapotát és megtér.

Jézus tehát *bizalomhitet* követelt, és egyszerre gyógyította a betegséget és a bűnt. Nem várt mindaddig, amíg a betegség elvégzi üdvös hatását, megtisztítja az embert, jobb belátásra bírja, hogy ezután képes legyen a megbocsátás befogadására. Jézus tudta, hogy a gyógyulás hatásosabban elő tudja készíteni az embert Isten akaratának befogadására, mint a betegség. Isten Krisztusban az egész ember üdvösségét akarja, nem pedig elővételezni a végső igazságszolgáltatást.

Vizsgáljuk meg a fönti eszmefuttatás tükrében néhány mélyen meggyökerezett előítéletet. Az egyik előítélet szerint a betegség a legalkalmasabb idő arra, hogy az ember magába szálljon és magasabb lelki értékek felé forduljon. A betegség lenne Isten egyik nevelő eszköze, hogy jobb belátásra bírja az embert. Tanulságos megfigyelni, hogy a tékozló fiú nem vont magára semmiféle betegséget lezüllött élete során és nem azért tért meg, mert betegágyán hánykolódva Istenre gondolt. Persze, a betegség lehet alkalom erre, mint ahogyan a tékozló fiúnak az éhség adott alkalmat arra, hogy magába szálljon, de ez nem következik be automatikusan. Sok éhes ember átkozza Istent, az embereket és saját sorsát, és senki értelmes nem mondja azt, hogy az éhséget el kell fogadni Isten kezéből mint büntetést. Szent Jakab kíméletlen határozottsággal tanítja: „Mondjuk, hogy egy testvérnek vagy nővérnek nincs ruhája, s a mindennapi élelemben segítséget szenved. Ha mármost egyiketek azt mondja: Menjetek békével! Lakjatok jól! –de nem adja meg nekik, amire életük fönntartására szükségük van, ugyan mit használ az nekik?” (Jn2,15-16). Néhány sorral korábban pedig azt tanítja, hogy senki se mondja a kísértés idején: az Isten kísért engem. Isten nem kísérhető a rosszra, de maga sem kísért senkit. Mindenki úgy esik kísértésbe, hogy saját kívánsága vonzza és csábítja. Majd így kiált fel: „Ne tévedjete, tehát, szeretett testvéreim. Fölülről, a világosság Atyjától csak jó adomány, csak tökéletes ajándék származik” (Jk1,14-17). Mármost, hogyan lehet azt mondani, hogy a betegség „jó ajándék”? Nem inkább oda sorolható, ahová az éhség, szegénység és egyéb egzisztenciális csapások?

Visszatérve a betegséghez, elképzelhető, hogy a beteg ember tényleg többet foglalkozik saját lelkével és így módon azt lehet mondani, hogy betegsége alkalmat ad neki a megtérésre, új értékek és új utak felkutatására. De ebből még nem következik, hogy az Isten akarata. Az első és alapvető cél a betegség kiküszöbölése, a beteg gyógyulása. Csak, amikor már mindent megtettünk a gyógyításra, amikor már nincs semmi lehetőség a gyógyulásra, akkor kell a betegséget- Isten akaratában megnyugodva- türelmesen viselni. Jézus gyakorlatából ugyanis az tűnik ki, hogy nem a betegség volt az, ami megtérésre készítette volna az embereket, hanem sokkal inkább a gyógyulás.

Egy másik nézet szerint Jézus azért jött, hogy megtanítsa az embereket arra, hogyan kell saját magukon segíteniük. Ez azonban nem illeszkedik bele Jézus egyéb tevékenységébe. Nem iparkodott ügyességre, tudásra tanítani az embereket, hagyta őket, hogy maguk csodálkozzanak rá Isten gazdagságára a teremtett világban. Sokan még ma is szemére vetik, hogy nem szabadította fel népét az idegen elnyomás alól, hogy nem segítette a szegényeket gazdasági felemelkedésükben. Ugyanakkor gyógyításaiban nem zárta ki az emberi okosságot sem, nem mondta a Betesda fürdő mellett heverő betegeknek, hogy hagyják a csodába a felbuggyanó vizet, vagy más gyógyíreket, hanem csak bízzanak Istenben, majd meggyógyulnak. Isten a gyógyszereken keresztül is épp úgy gyógyít, mint Jézus kézrátétele által. Az sem maradéktalanul meggyőző érvelés, hogy Jézus csak azért gyógyított, hogy ezáltal rámutasson az örök élet elsőbbségére. Az evangéliumi beszámolók tényleges gyógyításokról szólnak, nem pedig allegorikus eseményekről.

Végül egyesek szerint Jézus csak azért gyógyított, hogy az emberek komolyan vegyék messiási küldetését, hogy igazolja isteni mivoltát, természetfeletti tekintélyét. Csakhogy ezzel nehezen összeegyeztethető Jézus általános magatartása. Ha csak azért gyógyított volna, hogy igazolja magát, akkor mindenkit arra buzdított volna, hogy kiáltsák világgá a velük történt dolgokat. Ezzel szemben néha úgy tűnik, mintha ő maga kellemetlenül érezte volna magát, megtiltotta a betegeknek, hogy gyógyulásukról másoknak beszéljenek. Nevetséges lenne Jézus csodáit csak taktikai manőverre lefokozni. Ennek sokszor éppen a fordítottját látjuk tevékenységében: egyes esetekben készakarva nem tett csodát, amikor azt kérték tőle, hogy ezáltal igazolja magát. Amikor a farizeusok csodás jelet kértek tőle, elutasította őket mondván: „A gonosz és hűtlen nemzedék jelet kíván, de nem kap más jelet, mint Jónás prófétáét” (Mt12,39). Végző soron ez volt a Sátán ellene irányuló kísértése is, hogy változtassa kenyérré a követ, vagy vesse le magát a templom párkányáról, hogy higgyenek benne. Jézus, mint tudjuk, ezt a leghatározottabban visszautasította. Miért lennének a gyógyítások kivételek? Mi volt tehát annak az oka, hogy Jézus nyilvános működésének ekkora részét a betegek gyógyításának szentelte?

Jézus előzetesen megkívánta a hitet. Ez néha a csodás gyógyítás feltétele volt. De gyógyításai nem értelmezhetők csak úgy, mint csodatettek, amelyek révén az emberek majd hisznek, hanem inkább úgy, mint lelkének természetes reakciója a világban uralkodó betegséggel és szenvedéssel szemben, és annak a vágynak a kifejezése, hogy az emberek megismerjék Isten szeretetét. Persze, a gyógyítások növelhették a szemtanúk hitét.

Jézus Isten Fia volt, Isten Lelkével eltelve, tehát nagyon is jól tudta, hogyan viszonyul Isten az emberhez. Azt is tudta, mit jelent embernek lenni, egészségesnek, boldognak, méltóságban élni. Mindent ellenségnek tekintett, ami ezt a képletet zavarta. A betegség megakadályozza az embert, hogy az legyen, aminek lennie kellene. Azt akarta, hogy életünk legyen, teljes életünk, hogy így dicsérhessük Istent. Jézus magatartása és gyógyító szolgálata néhány nagyon gyakorlati megfontolásra készítetett bennünket.

Az a keresztyény, aki minduntalan azt hangoztatja, hogy a betegség Isten akarata, valószínűleg nem sokat értett meg Jézus tanításából. Jézus szolgálatának nagyobbik részét pontosan a betegek gyógyításának szentelte, mivel azt tudta Isten akaratának, hogy az emberek meggyógyuljanak.

A psziché, lélek és test egészségét nem lehet mesterségesen elkülöníteni. Nem azt állítjuk, hogy emberi mivoltunkat csak tökéletes egészségben tudjuk megvalósítani - ennek a lehetőségét az ember egyszer már eljátszotta az ősbűnnel, - de pontosan ennek alapján állíthatjuk, hogy nem Isten akarja a betegséget, hanem éppen ő az, akinek elképzelésében a betegség rendellenes jelenség. Ezért veszélyes mások betegségét oly módon értelmezni, hogy az biztosan javunkra fordul majd. Ezt csak saját betegségünk esetén érthetjük meg, de még ekkor is csak nagyon elővigyázatosan.

A keresztény állásfoglalás a betegséggel szemben ugyanaz, mint a jó orvosé: mindenkinek joga van az egészségre. El tudjuk-e pl. képzelni a názáreti Jézust, aki ezt mondaná valakinek, aki hozzá fordul betegségében: „Ugyan már, menj utadra és használd fel jó betegségedet lelked üdvére! Jobb neked szenvedni, mint tovább élni vétkeiddel!” Annak ellenére, hogy Jézus igen erélyes tudott lenni ellenségeivel, a képmutatókkal, farizeusokkal szemben, általában idegen volt tőle az elutasítás, rendreutasítás, a moralizálás. A betegek irányában sohasem mutatta semmiféle jelét az erkölcsi kioktatásnak: megsajnálta őket, együttérzett, együtt szenvedett velük, meggyógyította őket.

7. TEOLÓGIA ÉS GYÓGYÍTÁS

Sokakban mélyen gyökerezik az a meggyőződés, hogy azoknak, akiket Isten különösen szeret, ill. azoknak, akik különösen szeretni akarják Istent, sokat kell szenvedniük. A legtöbb szent életrajza ebből a szémszögből íródott. Talán megcsodáljuk őket, de aztán szép csendesen visszavonulunk és lemondunk az ilyenemű isteni szeretetről.

Az evangéliumok paradox dolgot tanítanak. Jézus tényleg arra buzdította követőit, hogy hordozzák keresztjüket. Ugyanakkor bárhol betegekkel találkozott, az első gondja az volt, hogy meggyógyítsa őket. Nem intette őket előbb erkölcsös életre, nem buzdította őket türelemre. Ezt a látszólagos ellentmondást úgy tudjuk feloldani, ha megfontoljuk a következő szempontokat. Először, az a kereszt, amelyet Jézus hordott nyilvános életében, nem a betegség keresztje volt, hanem az üldöztetések keresztje, tehát valami, ami nem belülről, hanem kívülről sújtja az embert, éspedig mások gonoszsága révén. Másodszor, az egyetlen szenvedés, amelyet Jézus személyesen nem ismert és amelyet sorozatosan másoknál is igyekezett megszüntetni, pontosan a betegség volt, ami belülről érte el az embert.

Ezt a kétfajta keresztet Jézus pontosan megkülönböztette tanításában is. Előre felkészítette tanítványait az üldöztetésekre, megnemértésekre, arra, hogy kizárják majd a zsinagógákból, esetleg meg is ölik őket. De betegségekről nem beszélt ilyen értelemben. Az ő magatartása a betegséggel szemben egyértelmű volt: csapásnak tartotta, ezért azt tanította, hogy minden eszközzel küzdeni kell ellene. Valaki találóan mondta: „Bárhol is felütöm az evangéliumot, mindig olyan Jézussal találkozom, aki vagy visszatérőben van valahonnan, ahol gyógyított.” Mi több, Jézus a betegséget szinte személyes ellenségként kezelte. Márk evangéliumában pl. azt olvassuk a leprás meggyógyításakor, hogy „haragra gerjedt” (állítólag így kellene fordítani azt, amit mi úgy ismerünk, hogy „könyörületre indult”). Péter anyósának lázát pedig „megdorgálta” (Lk4,38-39).

Ellenvetésként Szent Pál esetét szokták felhozni, akinek azt a híres „tövisét”, amelytől oly sokat szenvedett, nem akarta elvinni az Úr. Nem tudjuk pontosan, miről is van itt szó, de egy valami biztos: Pál nem tulajdonítja ezt a valamit Isten áldásának, hanem egyenesen „a sátán angyala” rovására írja (McNutt, *Il carisma delle guarigioni*, 81-85).

Van-e helye a vallásos gyógyításnak a mai egyházban? Ha igen, milyen szerepet játszik?

Egyik nehézség, amely ezzel kapcsolatban jelentkezik, a csoda kérdése. Hogyan lehetséges a csoda? Egyik válasz erre az idő tényező. A hirtelen gyógyulás nem súlyosabb

„megsértése” a természeti törvénynek, mint pl. egy ötven tonnás repülő magasba emelkedése. Inkább azon kell eltűnődnünk, hajlandók vagyunk-e elfogadni azt a tényt, hogy az Isten világa, akinek nem tilthatjuk meg, hogy cselekedjen. Előszóval ismételtetjük, hogy Isten nem hagyta magára a világot és az embert, Jézus nem győzte bizonygatni, hogy az Atya gondos szeretettel számon tartja még hajunk szálát is. Ez csak pusztán elmélet lenne?

Egy másik kérdés sokkal bonyolultabbnak tűnik. Miért gyógyulnak meg egyesek, mások pedig nem? Erre tulajdonképpen nincs elfogadható magyarázatunk. Jézus sem gyógyított meg mindenkit, akivel találkozott. De ez még nem érv a vallási gyógyulás ellen. Tardif atyát egyszer megkérdezték, miért van az, hogy egyesek meggyógyulnak, mások pedig nem? Egyesek, akiknek láthatóan nagy a hitük, sőt úgy tűnik, megérdemlik, hogy meggyógyuljanak, nem gyógyulnak meg; viszont meggyógyulnak olyanok, akikről nem is gondoltuk volna? Így válaszolt. „Itt két dolgot kell megkülönböztetnünk. Az egyik az, hogy miért gyógyulnak meg emberek, a másik pedig az, hogy miért nem. Az elsőt illetően elmesélek önnek valamit, ami nagyon régen történt velünk. Egy összejöveteleken éppen azt tárgyaltuk, miért gyógyít minket az Úr? Az egyik ember bibliai érveket sorakoztatott fel, a másik Isten ígéreteire támaszkodott, és így tovább. Volt ott egy bárgyú arckifejezésű fiatalember, aki szerette volna elmondani véleményét, de senki nem adott neki lehetőséget erre. A végén, amikor már mindannyian befejeztük a témáról való mélyreható eszmecserénket, a fiatalember komoly hangon így szólt: „Azt hiszem, hogy Isten azért gyógyít meg minket, mert betegek vagyunk.” Számtalanszor megforgatva a kérdést a fejemben, ugyanerre a következtetésre jutottam: Isten jó Atya, aki együttérez gyermekei fájdalmával.

Ami azt illeti, hogy mások miért nem gyógyulnak meg, arról a legkisebb elképzelésem sincs - folytatja Tardif atya. De amikor az égbe érkezem, ez lesz az első dolog, amit meg fogok kérdezni Istentől. Az biztos, hogy még olyan pogányok is meggyógyulnak, akiknek pedig nincs hitük... Láttam ilyeneket Afrikában és Indiában. Isten szeretetének titkával állunk szemben. Ha az igaz is, hogy az Úr nem gyógyított meg mindenkit, akkor is mindannyiunkat ajándékozni akarja a végső gyógyulást, de kik vagyunk mi, hogy azt kérdezzük Istentől: miért gyógyítod meg az egyiket, és miért nem a másikat? Nem azért gyógyulunk meg, mert megérdemeljük - ez tisztán Isten ajándéka

Jung gyakran hangoztatta, hogy nem ő, a pszichiáter gyógyít meg valakit; az ő feladata csak annyi, hogy elvezesse az illetőt ahhoz a gyógyulási forráshoz, amelyik pszichéjében rejlik, csak talán el van torlaszolva. Egy tó felé igyekvő kis patakhoz lehetne hasonlítani ezt a folyamatot. A pszichológus, orvos, pap első feladata az, hogy megtisztítsa a kis patak útját a különféle hulladékoktól, amelyek eltorlasztják a medrét, vagy éppenséggel elzárják a forrást. Hogyan történik ez a munka? A pszichikai terápia négy alapfolyamatot vesz igénybe, ill. négy lépésben történik.

Az első lépés abban áll, hogy az illető tudatosítja egyedülálló pszichikai struktúráját, és mintegy magára ébredve kapcsolatba kerül tudatalatti világával. Ezáltal megszabadulhat azoktól a kötelékektől, amelyek fogva tartják. Jézus többször is használta pontosan ezt a kifejezést: megkötözöttség, amitől fel kell oldani az illetőt. Az így megszabadult ember kapcsolatba kerül a tudattalanban rejlő alkotó és integrációs erőkkel. Csakhogy ehhez a felismeréshez nem lehet eljutni saját erőnkől, útítárs, partner, terapeuta, hittestvér kell, aki képes és hajlandó mindent meghallani, meghallgatni anélkül, hogy elítélne bennünket.

A második lépés a jelentős társas-kapcsolat kiépítése. Csak a másikkal, másokért való felelősségvállalásban válunk egyénekké. Ez a szeretet dinamizmusa. Aki nem képes vagy nem hajlandó beengedni a szeretetet életébe, az nem érhet el emberségének kiteljesedésére. A kereszténységben ez a közösség szerepe.

A harmadik lépés a begyakorlásban áll. Az érzelmi sebektől nem lehet automatikusan kigyógyulni, a személynek tennie kell valamit érte. Meg kell bocsátania, életébe rendet tennie,

hittel meg kell találania élete értelmét. Szükséges az alapvető bizalom a létezésben. (Isten szeret engem.)

Végül a negyedik lépés annak megértése, hogy a gyógyulás nem önkaratunkból következik be, hanem ajándék, amiért hálásnak kell lenni. Megtapasztaljuk a bennünk élő őserőt, amelybe bele kell kapaszkodnunk, hogy vissza ne essünk a korábbi állapotba. A természet ugyanis általában még inkább az emberi psziché és érzélemlát, nem túri a vákuumot, a légüres teret. Erre a meggyőződésre alapul a névtelen alkoholisták hitvallása is, miszerint szükségük van egy nagyobb valóságra, amelyben hinni tudnak. Jézus is ezt tanította, amikor arról beszélt, hogy ha az ember nem tölti ki lelkét új tartalmakkal, akkor az ördög visszatér, és bármekkora rend díszíti is a lelket, megtalálja a visszautat.

Véleményünk szerint ebbe a keretbe helyezhető el a legtöbb karizmatikus csoportokban történő gyógyulás. Hogy egyes esetekben Isten szoros értelemben vett csodát tesz is, ezt a hívő ember nem vonja kétségbe, de ennek kivizsgálását és elismerését rábízza az illetékes egyházi tekintélyre.

Hitvédelmi füzetek/11

Világnézeti sorozat a Vatikáni Rádióban – 1994

Agapé Kft. – Vatikáni Rádió Magyar Részlege

Agapé Kft, Szeged – 1994